

Joukkoliikenteen jatkokokeiluna maksuton matkustus Paikku-liikenteessä viikolla 8 sekä viikoilla 26-30

Kaupunkikehityslautakunta 31.01.2023 § 22

Valmistelija

liikennepalvelupäällikkö Tanja Ahola, tanja.ahola@salo.fi, 02 778 7714, vs. liikennesuunnittelija Assi Honkala, assi.honkala@salo.fi, 02 778 3274

Kesällä 2022 toteutettiin kokeilu maksuttomasta matkustuksesta Paikku-liikenteessä joukkoliikenteen palvelupisteen kesäsulun aikana. Kokeilun tavoitteena oli kannustaa salolaisia kokeilemaan joukkoliikennettä ja siten madaltaa kynnystä matkustaa joukkoliikenteellä myös talvikaudella.

Kokeilu saavutti tavoitteensa siltä osin, että se paransi salolaisten tietoa joukkoliikenteen palvelutarjonnasta. Paikulla kuljettiin niin marjametsään kuin uimarannoille. Liikennöitsijöiltä saatujen tietojen mukaan kesällä linja-autolla käytiin myös kotiseutukierroksilla. Maksuttoman kesäkokeilun aikana matkamäärät olivat lähes nelinkertaisia edellisen kesän vastaavaan aikaan verrattuna ja maksuttomasta kokeilusta saatiin pääasiassa positiivista palautetta. Asiakkaille maksuton joukkoliikennekokeilu vaikutti positiivisesti Salon kaupunki-imagoon ja täytti linja-autoja muuten hiljaisella kesäkaudella.

Lähes kaikki kesällä saadut kehittämissuhteet koskivat Paikun vuorotarjontaa. Palaute oli yhdenmukaista Salon joukkoliikenteestä tehdyn asiakaskyselyn kanssa (Osaango 2020), jossa saatujen tulosten mukaan hinnan sijaan suurimmaksi esteeksi Salon joukkoliikenteen käytölle koettiin vuorotarjonnan puute, etenkin iltaisin ja viikonloppuisin sekä pitkät vuorovälit ja matka-ajat. Edellä mainittujen lisäksi myös tieto linja-autoreiteistä oli heikkoa ja vaihdot linjojen välillä koettiin haasteellisiksi. Paikun hinnoittelua asiakkaat sen sijaan pitivät edullisena, jopa halpana.

Kun tarkastellaan kesäkokeilun vaikutuksia syksyn 2022 matkustajamääriin vertaamalla niitä vuoden 2021 vastaaviin, on vaikea varmasti todentaa, että kesäkokeilulla olisi ollut joukkoliikenteen matkustusta merkittävästi lisäävää vaikutusta. Tarkastelussa on myös huomioitava, että syksyllä 2021 koronan vaikutukset näkyivät vielä joukkoliikenteen matkustusmäärissä. Matkustusmäärien kehitys on kuitenkin vuonna 2022 selvästi ollut positiivista, ja marras-joulukuussa 2022 ylitettiin jo koronaa edeltävän syksyn 2019 vastaavat nousumäärät.

Vuonna 2022 Paikku-matkustus ylitti myös ensimmäisen kerran 500 000 matkaa vuodessa. Matkoja tehtiin koko vuonna yli 30 % eli lähes 130 000 matkaa enemmän kuin vuonna 2021. Matkustus lähti elpymään jo ennen kesäkokeilua. Koko vuotta tarkasteltaessa merkittävää on, että koululaisten matkustus säilyi lähes entisellään, ja positiivinen muutos selittyy muiden matkustajien tekemien matkojen määrän lisääntymisellä. Matkamääräisesti eniten lisääntyi kertalipuilla matkustus. Myös mobiililipuilla tehtyjen matkojen määrä kasvoi lähes 60 %. Keskipäivän alennusaikaan puolestaan aikuisten kertalippumatkoja tehtiin elo-joulukuussa 2022 lähes 40 % enemmän kuin edellisenä syksynä. Alennuskokeilua jatketaan kevään 2023 ajan. Kertalippujen jälkeen seuraavaksi eniten kasvoi KELA:n koulumatkatukikortilla tehtyjen matkojen määrä, joka kaksinkertaistui edelliseen vuoteen verrattuna. Muutosta selittää opiskelijoiden paluu lähiopetukseen sekä uuden ikäluokan (v. 2006 syntyneet) siirtyminen maksuttoman toisen asteen opetuksen piiriin.

Talousarviokäsittelyssä kaupunkikehityslautakunta linjasi, että maksuttomia jaksoja toteutetaan myös vuonna 2023 hiihtolomalla (vko 8) sekä kesällä joukkoliikenteen palvelupisteen ollessa kiinni (vko 26-30).

Liikennepalvelujen näkemys on, että yhden viikon maksuttomuus keskellä kouluvuotta ei palvele kausilipun hankkineita matkustajia, eikä siten toimenpiteenä kannusta joukkoliikenteen vakituiseksi käyttäjäksi. Maksuton hiihtoloma ei myöskään palvele taksireittien sekä Paikun koulupäivälinjojen varrella asuvia asukkaita. Asiakastutkimusten ja -palautteen perusteella pysyvästi joukkoliikenteen käyttäjiksi saadaan merkittävästi lisää matkustajia vain laajentamalla joukkoliikenteen vuorotarjontaa ilta- ja viikonloppulähdöillä. Lukuvuoden keskellä tehty maksuton kokeilu antaa kuitenkin vertailuaineiston kesäkokeilun käyttömäärien rinnalle. Kesän maksuton jakso puolestaan tuo hyvää mieltä niin kuntalaisille kuin Salossa vieraileville. Lipputulomenetyksenä maksuttomista jaksoista arvioidaan aiheutuvan kaupungille helmikuulta n. 6500 euron ja kesältä n. 25 000 euron kustannukset.

Maksuton matkustus koskee vain Salon sisäistä Paikku-liikennettä. Kuntarajan ylittävä joukkoliikenne Kemiönsaarelle ja Somerolle ei kuulu kaupungin toimivaltaan, joten niissä lippuhinnat säilyvät entisellään. Maksuton jakso ei pidennä kausilippujen voimassaoloaikaa, eikä maksuttoman jakson osuutta lipusta hyvitetä asiakkaalle. Maksuttomien jaksojen aikana ei myöskään hankita lisäautoja mahdollisille täysinäisille yhteysväleille, vaan matkustajamäärien ylittäessä sallitun on kuljettajille oikeus jättää ottamatta matkustajia kyytiin.

Esittelijä	Kaupunkikehitysjohtaja
Päätösehdotus	Kaupunkikehityslautakunta päättää, että Salon Paikku-joukkoliikenteessä matkustaminen on kaikille matkustajille maksutonta vuonna 2023 viikolla 8 sekä viikoilla 26-30 edellä kuvatusti.
Päätös	<p>Jarkko Anttila ehdotti Tuukka Kahilan kannattamana seuraavaa: Kaupunkikehityslautakunta päättää, että Salon Paikku-joukkoliikenteessä matkustaminen on kaikille matkustajille maksutonta vuonna 2023 viikolla 8 sekä peruskoulujen kesäloma-aikoina.</p> <p>Puheenjohtaja totesi, että oli tehty esittelijän ehdotuksesta poikkeava kannatettu muutosehdotus, joten asiasta on äänestettävä. Puheenjohtaja ehdotti, että toimitetaan nimenhuutoäänestys. Ne, jotka kannattavat esittelijän ehdotusta äänestävät JAA ja ne jotka kannattavat jäsen Jarkko Anttilan ehdotusta äänestävät EI. Puheenjohtajan ehdotus äänestystavasta hyväksyttiin.</p> <p>Suoritettussa äänestyksessä Esittelijän pohjaehdotus sai 3 JAA ääntä (Lundström, Kanerva, Räike) Jäsen Jarkko Anttilan ehdotus sai 9 EI ääntä (Vesa, Wallius, Anttila, Helenius, Kahila, Koskinen, Kymäläinen, Siikonen, Sjöholm-Nikkanen) Tyhjä 0 Poissa 1 (Salomaa)</p> <p>Puheenjohtaja totesi, että päätökseksi tuli äänin 9 - 3 jäsen Jarkko Anttilan vastaehdotus.</p> <p>Kokouksen puheenjohtaja Sanna Lundström ja esittelijä, kaupunkikehitysjohtaja Mika Mannervesi jättivät päätöksestä erivän mielipiteen: Päätös on hyväksytyn talousarvion vastainen.</p>
Tiedoksianto	Liikennepalvelut

Valmistelija	Vt. hallintojohtaja Antti Mäkelä, 02 778 2302, antti.makela@salo.fi. Kaupunginjohtaja on 21.2. käyttänyt kuntalain 92 §:n mukaista otto-oikeuttaan kaupunkikehityslautakunnan päätökseen. Tuolla päätöksellä asia siirtyy kaupunginhallituksen käsiteltäväksi, eikä edellinen päätös saa lainvoimaa. Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt kaupunkikehityslautakunnan talousarvion, jossa on hyväksytty esitetyn mukaiset viikot maksuttomaan koululaisten joukkoliikenteeseen. Viikon 8 osalta maksuttomuus on jo toteutettu lautakunnan myöhemmän päätöksen mukaisena.
Esittelijä	Kaupunginjohtaja
Päätösehdotus	Kaupunginhallitus hyväksyy joukkoliikenteen maksuttomuudesta viikolle 8 tehdyn päätöksen. Muilta osin päätös ei ole vahvistetun talousarvion mukainen. Kaupunginhallitus päättää palauttaa asian kaupunkikehityslautakunnan käsiteltäväksi.
Päätös	Kaupunginhallitus hyväksyi päätösehdotuksen.
Tiedoksianto	Kaupunkikehityslautakunta Toimistopalvelut

Kaupunkikehityslautakunta 28.03.2023 § 57
2745/02.05.00.01/2022

Valmistelija	liikennepalvelupäällikkö Tanja Ahola, tanja.ahola@salo.fi, 02 778 7714, liikennesuunnittelija Assi Honkala, assi.honkala@salo.fi, 02 778 3274 Kaupunginhallitus palautti maksuttoman Paikku-matkustuksen kaupunkikehityslautakunnan käsiteltäväksi, koska 31.1.2023 tehty päätös ei ollut vahvistetun talousarvion mukainen. Valmistelun mukaisen maksuttoman Paikku-matkustusjakson (vko 26-30) lipputulomenetykset on huomioitu liikennepalvelujen vuoden 2023 talousarvion määrärahoissa. Sen sijaan määrärahoja ei ole kesäliikenteen maksuttomuuden laajentamisesta aiheutuviin lisäkustannuksiin. Maksuttomuuden laajentaminen edellyttää lisämäärärahan saamista kustannuspaikalle 6110. Maksuttomuuden pidentäminen koulujen koko kesäloman ajaksi aiheuttaisi noin 35 000 euron lipputulomenetykset. Lisäksi maksuttomuuden piteneminen elokuulle aiheuttaisi syyslukukauden aikana arviolta noin 38 000 euron vähennyksen opiskelijoiden matkustuksesta KELA:ita saatavaan korvaukseen. Yhteensä lautakunnan 31.1.2023 kokouksessa tekemän maksuttoman kauden pidentämisen lisäkustannukset olisivat siten noin 73 000 euroa. Joukkoliikenteen palvelutasoa valmistelevaan on kaupunkikehityslautakunnan päätöksellä (14.9.2021 § 29) perustettu joukkoliikennetyöryhmä, jonka tavoitteena on löytää kustannustehokas ja asukasystävällinen runko- ja muu verkosto sekä kehittää datan keräämisen tapoja mahdollistamaan joukkoliikennepalvelujen jatkuva kehittäminen. Lisämäärärahan hakeminen kesän maksuttomuuden pidentämiseen ei tue tätä tavoitetta. Paikku-liikenteen käynnistymisestä lähtien Paikun asiakastutkimusten ja -palautteen perusteella matkalipun hintaa pidetään edullisena, jopa halpana. Esteenä joukkoliikenteen käytölle on
--------------	--

vuorotarjonnan puute etenkin iltaisin ja viikonloppuisin, pitkä vuorovälit ja matka-ajat.

Koko kesän maksuttomuus ei paranna Paikun tosiasiallista käytettävyyttä, eikä sen siten voida olettaa tuovan merkittävästi pysyviä, uusia joukkoliikenteen käyttäjiä. Taloudellisesti kestävämpää olisikin kesäkauden maksuttomuuden sijaan panostaa joukkoliikenteen palvelutasoon ilta- ja viikonloppuyhteyksiä luomalla. Palvelutasoon investoiminen tukisi myös liikkumisen suhteen heikommassa asemassa olevien kuntalaisten hyvinvointia ja toteuttaisi kaupunkistrategian kotiavainta. Maksuttomuuden sijaan iltaliikennettä kokeilemalla saataisiin myös konkreettista matkustustietoa siitä, kuinka iltavuorojen lisääminen vaikuttaa ko. linjojen muuhun matkustukseen. Näin koottaisiin uutta, olennaista tietoa joukkoliikenteen palvelutasotyön ja kehittämisen tueksi.

Jos lisämäärärahaa joukkoliikenteeseen anotaan, olisi liikennepalvelujen näkemyksen mukaan kustannustehokkaampaa ja enemmän lisäarvoa joukkoliikenteen kehittämistyölle tuovaa toteuttaa talvikaudella 2023-2024 iltaliikennekokeilu Paikun käytetyimpien linjojen (1, 220 ja 520) alueella. Kokeilujaksolla uudella iltalinjalla liikennöitäisiin hieman yli klo 22:een. Kokeilun kustannukset olisivat arvioilta noin 35 000 euroa 9.8.-31.12.2023 eli vähemmän kuin kesän maksuttomuuden laajentamisesta aiheutuvat lipputulomenetykset. Kokemuksen mukaan kokeilun olisi hyödyllistä olla syksyä pidempi, jotta matkustajat ehtisivät ottamaan uudet vuorot käyttöönsä ja kokeilusta saataisiin todellisia tuloksia. Koko vuoden ajalta iltakokeilun kustannusten arvioidaan olevan yhteensä n. 80 000 euroa eli vain hieman kesän 2023 maksuttomuuden kustannuksia korkeammat. Vuoden 2024 osalta määrärahoista päätettäisiin talousarvion yhteydessä. Liikennepalvelut esittääkin, että kesän maksuttomuus päätetään alkuperäisen valmistelun mukaiselle ajalle, viikoille 26-30.

Esittelijä	Kaupunkikehitysjohtaja
Päätösehdotus	Kaupunkikehityslautakunta päättää, että Salon Paikku-liikenteessä matkustaminen on kaikille matkustajille maksutonta kesällä 2023 viikoilla 26-30.
Päätös	Stina Siikonen ehdotti Kalle Räiken kannattamana seuraavaa: Kaupunkikehityslautakunta päättää, että Salon Paikkuliikenteessä matkustaminen on kaikille matkustajille maksutonta kesällä 2023 viikoilla 26-30. Lisäksi se kehottaa joukkoliikennetyöryhmää esittämään työmatkaliikenteeseen kohdistuvaa, muuhun kuin maksuttomuuteen liittyvää kampanjaa. Kaupunkikehityslautakunta hyväksyi muutetun päätösehdotuksen yksimielisesti.
Tiedoksianto	Liikennepalvelut